१९/११/२०२१

सेट ऑफ करिता 180 दिवसात पैसे देणे.

अमित लुल्ला

वस्तू आणि सेवा कर कायद्याच्या कलम १६(१)(डी) मधील दुसऱ्या प्रोव्हीजो प्रमाणे जर एखाद्या नोंदीत व्यापाऱ्यास इनपुट टॅक्स क्रेडिट म्हणजेच सेट ऑफ घ्यायचा असेल तर त्याने वस्तू अगर सेवेच्या पुरवठादाराला खरेदी बिलाप्रमाणे संपूर्ण रक्कम बिलाच्या तारखेपासून १८० दिवसाच्या आत दिली पाहिजे. जर सदरची रक्कम १८० दिवसानंतर दिली तर सेट ऑफ मिळू शकत नाही. काही व्यापारी मूळ रक्कम पुरवठादाराला देतात आणि कराची रक्कम बाकी ठेवली जाते. याचे कारण विक्रेत्याने कराचा भरणा केला नाही किंवा विवरणपत्रके भरली नाहीत तर कराची रक्कम कापून घ्यायची असा त्यामागील उद्देश असतो.अनेक वेळा ही राहिलेल्या कराची रक्कम देण्यासाठी १८० दिवस ओलांडून जातात. अशा परिस्थितीत देखील परिस्थितीत सेट ऑफ नाकारला जातो. नोंदीत व्यापाऱ्यांनी याची दखल घेणे अत्यंत गरजेचे आहे.

त्याचप्रमाणे कित्येक वेळा पैसे देण्याऐवजी देणे रक्कम ही येणे रकमेपोटी जमाखर्चामध्ये समायोजित केली जाते. जर अशाप्रकारे बुक ॲडजस्टमेंट केली तर १८० दिवसाच्या आत पैसे दिले पाहिजे या तरतुदीचा भंग होईल का आणि सेट ऑफ नाकारला जाईल का या बाबतीत व्यापारी जगतात शासंकता निर्माण झाली आहे. माझ्या मते अशी शासंकता निर्माण होण्याचे काहीच कारण नाही. यासाठीचे मुद्दे खालील प्रमाणे.....

१) याकरिता कलम २(३१) मधील 'मोबदला' या शब्दाची व्याख्या वाचली तर त्यामध्ये 'रोखीने किंवा अन्यथा' असे शब्द आहेत. याचा अर्थ रोखीनेच मोबदला दिला पाहिजे असा नसून इतर कोणत्याही मार्गाने म्हणजेच वर नमूद केल्याप्रमाणे देणे रक्कम जमा खर्चामध्ये जरी समायोजित केली तरी ते पैसे दिले असेच गृहीत धरण्यात येईल. याच व्याख्येमध्ये पुढे 'वस्तू पुरवठा स्वीकारणाऱ्या कडून किंवा अन्य व्यक्तीकडून' असा उल्लेख आहे. याचा अर्थ वस्तू अगर सेवा स्वीकारणाऱ्या ऐवजी इतर कोणत्याही व्यक्तीने पुरवठादाराला जरी पैसे दिले तरी ती रक्कम, वस्तू अगर सेवा स्वीकारणाऱ्याच्या वतीने दिली आहे असे गृहीत धरले जाईल.

२) तसेच कलम ७ मधील 'पुरवठा' या शब्दाच्या व्याख्येमध्ये 'हस्तांतरण, वस्तुविनिमय आणि आदलाबदल' या शब्दांचा समावेश आहे. त्यामुळे पैसे देण्याऐवजी वस्तू आणि सेवेची आदलाबदल जरी केली, तरीदेखील पुरवठादाराला पैसेच दिले असे समजण्यात येईल.

३) कलम ७ अंतर्गत परिशिष्ट १ मध्ये, मोबदला न घेता केलेले उपक्रम किंवा व्यवहार जे पुरवठा समजले जातात अशांची यादी दिलेली आहे. शक्यतो असे व्यवहार निरनिराळ्या राज्यातील मुख्य कार्यालय आणि शाखा यांच्यामध्ये होतात होत असतात. असे व्यवहार कित्येक वेळा एकमेकाला प्रत्यक्ष पैसे न देता जमा खर्चामध्ये येणे देणे समायोजन करण्याची पद्धत अस्तित्वात आहे. त्यामुळे अशा परिस्थितीत देखील अशा व्यवहारांवर इनपुट टॅक्स क्रेडिट नाकारता येणार नाही.

४) वेस्ट बंगाल ॲडव्हान्स एथोरिटीने सेन्को गोल्ड लिमिटेड या केसमध्ये (२०१९-२०) व्यापाऱ्याच्या बाजूने असा निर्णय दिला आहे की, जर देणे पैशापोटी बुक ॲडजस्टमेंट केली तरी सेट ऑफ नाकारता येणार नाही.

वरील सर्व मुद्द्यांवरून हे स्पष्ट होते की कोणत्याही मार्गाने वस्तू व सेवा स्वीकारणाऱ्याने पुरवठादाराला १८० दिवसात करासह पैसे दिले तरी त्याला सेट ऑफ मिळू शकेल.